

Toplum ve Hekim Yayın Kurulu'ndan

İstanbul Davutpaşa'da geçtiğimiz aylarda patlayan neydi? Havai fişek üretiminin sonucu bir iş kazası mıydı? Yerel ya da merkezi yönetimin yapması gereken denetimlerin yapılmaması sonucu, bir ihmal mi söz konusuydu? Kayıt dışı mı patlamıştı? Patlayan her neyse, yoksul ve genç emekçi insanlar ölmüş ya da yaralanmıştı. Ve de bu ilk değildi. Bilindiği gibi, Sanayi Devrimi, muazzam teknolojik gelişmelere paralel olarak yarattığı muazzam üretim patlamasına karşın, insanların yaşamlarında, sağlıklarında, çalışma ortamında o güne dek görülmemiş sorunlara yol açmıştı. Ölümlülüklerin, bulaşıcı hastalıkların, açlığın, beslenme yetersizliğinin, vb artışı, o çok övülen üretim artışının insani bedeli olarak karşımıza çıkmıştı. Bu insani bedeli ödemek istemeyen işçi sınıfının tepkileri, "dizginsiz bir piyasa fikrinin hayal olduğu gerçeğini" herkesin kafasına çakınca, sosyal düzenlemeler gündeme geldi. Sonraki yılların, adım adım işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarındaki iyileştirme yılları olduğu da -hiç olmazsa Kuzey'de- görüldü. Sonra? Sonra, küreselleşme. Ve neoliberalizm. Yine, piyasanın her şeye kadir olduğu fikrinin egemen kılınması çabaları.

"Emeğin Yeni Dünyası" adlı kitapta, Ronaldo Munck, küreselleşmenin Kuzey'i Üçüncü Dünyalaştırdığını, bu nedenle bu sürecin "Kuzeyin Brezilyalaşması" diye adlandırılmasının mümkün olduğunu ifade ediliyordu. Anlatılmak istenen, işçi sınıfının mücadelesi sonucu oluşturulmuş çalışma ve yaşam koşullarına ilişkin kazanımların/standartların giderek eridiğiydi. Doğal ki, Kuzey'de küreselleşmenin yaşattığı "Brezilyalaşma", Güney'de "Pakistanlaşma" biçiminde yaşanmaktaydı. 1960'lı yılların sonundan itibaren, geleneksel sömürgeci ilişkilerin değiştiği Üçüncü Dünya'da büyük sayıda çalışmaya hazır ve ucuz işgücünün ortaya çıkması, üretim sürecindeki değişiklikler sonucu çok vasıf getirmeyen çok sayıda üretim sürecinin Üçüncü Dünya'ya taşınmasının olanaklı olması, ulaşım ve iletişim olanaklarının ucuzlaması ile bu durumun kolaylaşması gibi nedenlerle Güney'de bir üretim patlaması oldu. Küreselleşme ile birlikte, Güney'in ucuz emek cenneti olma özelliği iyice öne çıktı.

Türkiye de 1980 sonrası dışa açılma süreçlerinin ağırlık kazanması ile büyüme dinamikleri giderek dışa bağımlı hale gelmiş bir ülke olmaya başladı. Çok övülen ihracata dayalı büyüme stratejileri, belirli bir sektörde uzmanlaşma, düşük yatırım oranları, düşük teknolojilerle büyüme, en ucuz üretildikleri ve rekabet edebildikleri mallarda yoğunlaşma anlamına gelmektedir. Türkiye ya da bir başka çevre ülkesi, dünya ekonomisinde tutunabilmek için, belirli sektörlerde belirli üretkenlik düzeyini yakalamak durumundadır. Yoksa dünyada barınamaz! Ancak, bu rekabetin bütün "numarası", birim emek maliyetlerini aşağıya, daha da aşağıya çekmektir. Çünkü "başarılı" ülkeler, bunu yapmaktadır. Sonuç, çok abartılan büyüme vb rakamlarına karşın reel ücretlerin baskılanması, işsizlik ve de hepsinden önemlisi kayıt dışılıktır. Yani, kayıt dışılık, bir ahlaki problem değil, tercih edilen yolun "yapısal" bir özelliğidir.

Hal böyleyken, bizzat kayıt dışılığın rantı ile iktidar olmuş bir iktidardan, denetim gibi bir beklenti olması çok gerçekçi değildir. Kayıt dışılık, aynı zamanda, çalışma ve yaşam koşullarının insani düzeyin altında olması demektir. Sağlığın, beslenmenin, sosyal güvenliğin, eğitimin, kamu hizmetlerinin bir hak olmaktan çıkarılması demektir. İşçinin, işçi olmaktan çıkarılıp, köle kılınması, dolayısı ile ortaçağ iane modeline razı edilmesi demektir. Ortaçağ ideolojileri ile etkilenmesinin olanaklı hale getirilmesi demektir.

İşte, Davutpaşa'da patlayan, [Türkiye] kapitalizm[i]dir. Neoliberalizmin yapısal bir parçası olan kayıt dışılığın patlaması, bir gerçekle bizi yüzleştirmesidir. Sadece, örgütlü, düzenli istihdamı olan, eğitilmiş, modern işçi sınıfına ve onun sorunlarına kilitlenerek politika yapmanın yetersizliği ile yüzleştirmesidir. İşçinin sağlığı ile ilgilenecek olan, onun güvenliğinden kaygı duyan, sosyal güvenlikle ilgilenen, çevre diyen herkes, bugüne kadar yanında yoresinde görmezden geldiği, adı yok, kayıtsız işçileri görmeden, ona göre kurgu yapmadan bir şey yapamayacağı gerçeği ile yüzleştirmesidir

Bu sayımız, değişik konuların işlendiği, dergimizin standartlarına göre "güncel" bir sayı oldu. Yukarıda dile getirmeye çalışılan "taşeronlaştırma" gerçeğinin diğer bir güncel örneği Tuzla konusunda, iş müfettişi Şeref Özcan, bir ilk-teknik değerlendirme yaptı. Diğer "güncel" konumuz, toplum sağlığı merkezleri. Bu konuda, aile hekimliği pilot uygulamasının ilk illerinden talep ettiğimiz yazılardan, elimize ulaşabilmiş olan dördüne yer veriyoruz. Pilot uygulamanın daha az tartışılan boyutu "toplum sağlığı merkezleri"ni Bülent Yılmaz, Gamze Varol Saraçoğlu, Canan Çakır, Birtürk Özkavak değerlendirdi.

Sağlıkta dönüşüm üzerine, dergimizde de dahil çok şey yazıldı. Ancak, sağlıkta dönüşümü derli toplu ve neoliberal politikalar bağlamında ele alan bir sistematik yazıyı, bizim için Onur Hamzaoğlu yazdı. Aynı çerçevede, Ata Soyer de, AKP'nin sağlık politikalarını sağlık harcamaları üzerinden irdeledi. Cem Terzi ve Faruk Erden ise, sağlıkta dönüşüm-üniversite hastanelerinin ticarileşmesi ilişkisini inceleyen iki yazı ile katkıda bulundular. Son "güncel"imiz, Anayasa Mahkemesi'nin son dönemde verdiği sağlıkla ilgili kararlar ile ilgili. Bizzat Anayasa Mahkemesi'nden Ali Rıza Aydın, söz konusu kararları farklı bir bakış açısıyla ele aldı. Bu "güncel"lerin yanı sıra, geçen sayıdaki dosyamızdan kalan iki çocuk yazımız var; Nilay Etile ve Ali Berker'den. Umarım, kendimizce "güncel" bulduğumuz, sizin için "kalıcı" olur... Dizinimizle birlikte, bir yılı daha tamamladık. 2008'in ilk dosyası "su"dan bir sayı ile buluşmak dileğiyle...